

چرا عارف از ریاست شورای عالی سیاستگذاری اصلاح‌طلبان استعفا داد؟

استعفا قبل انحلال

ناکارآمدها را کنار بگذاریم

منتقدان در این ایام بخش قابل‌توجهی از ایرادات را معطوف به سیدمحمد خاتمی می‌دانستند و می‌گفتند عملکرد او باعث چنین اتفاق و ناکامی‌هایی شده است. او اگر وقایع پاییز وزمستان ۹۸ مرور شود به‌خوبی مشاهده خواهد شد که فعالان سیاسی اصلاح‌طلب تا چه حدی به عملکرد سیدمحمد خاتمی اعتراض دارند. از یک‌سو کارگزارانی‌ها با محوریت غلامحسین کرباسچی که گفت «ناکارآمدها را کنار بگذاریم» او و البته عارف را شایسته میدان‌داری اصلاحات نمی‌دانند و از سوی دیگر فعالانی چون عباس عبدی می‌گویند «خاتمی نمی‌تواند اصلاحات را رهبری کند.» استدلال‌های افرادی چون محمدرضا تاجیک نیز در این باره مزید بر علت است.

با همه این اوصاف اما آنچه‌ای که به‌اصطلاح کار را یکسره کرد و به‌عبارتی آخرین میخ را بر تابوت شورای عالی زد، اتفاقاتی بود که در جریان انتخابات دوم اسفند گذشته رخ داد، جایی که با وجود تلاش‌های شخص سیدمحمد خاتمی در دوعت از اصلاح‌طلبان، چهره‌های این جریان به خود اجازه ندادند در انتخابات ثبت‌نام کنندو به گفته مجید انصاری از صدوچندنفری که خاتمی از آنها خواشش کرده بود برای نام‌نویسی بیایند تنها پنج نفر درخواست او را قبول کرده و در انتخابات ثبت‌نام کردند. در این باره با توجه به‌اینکه اصلاح‌طلبانی می‌دانستند در اثر عملکردنامطلوب حسن

ملت و چند مجموعه دیگر که معتقد بودند ترکیب شورای عالی به صورت مهندسی‌شده انتخاب شده، ترجیح دادند مجموعه جدیدی را به نام شورای هماهنگی احزاب اصلاح‌طلب راه‌اندازی کرده و بخشی از فعالیت‌های خود را ذیل آن ساماندهی کنند. بعدها اما با تداوم ناکامی‌های نمایندگان عضو فراکسیون امید در مجلس، به اضافه کارنامه غیرقابل دفاعی که حسن روحانی از خود به جا گذاشت به‌تدریج انتقادات نسبت به شورای عالی و افراد آن بالا گرفت و از جوانان اصلاح‌طلب که به سیدمحمد خاتمی نامه زدند، گرفته تا احزابی چون مردم‌سالاری و حتی این سوسی ماجرا کارگزارانی‌ها به‌شدت منتقد عملکرد شورای عالی شدند و تمام‌توان خود را به کار گرفتند تا پیش از انتخابات مجلس یازدهم تغییراتی در مدل و الگوی انتخاباتی و رفتارهای سیاسی اصلاح‌طلبان ایجاد کنند.

با فرارسیدن انتخابات ۹۶ هرچند اختلاف‌هایی درجریان ارائه لیست برای شوراهای شهر میان این دو جریان بروز کرد، اما دغدغه رقابت در ریاست‌جمهوری چالش‌ها را قدری فرونشاند، هرچند چندی پس از انتخابات چالش تشدیدشدتر از گذشته بروز کرد. دراین مقطع حزب‌اسلامی کارو کارگزاران هم‌به‌صورت جدی‌تری به جرگه منتقدان عارف پیوستند و در کنار احزابی چون مردم‌سالاری ایده «پارلمان اصلاحات» را مطرح کردند، موضوعی که هنوز هم به‌عنوان نظر اصلی برخی فعالان اصلاح‌طلب در دستور کار است.

اینکه‌برهم‌زننده بازی نام‌نگیرند، ترجیح دادند انتقادات خود را به زمان دیگری موکول کنند. دراین خصوص اظهارنظر افرادی چون محمد عطر یانفر قریب به چهار سال به تأخیر افتاد. وی در تیرماه ۹۸، با اعتراض به تداوم حاکمیت تندروها بر شورای عالی گفت که «به‌دلیل پیوند عمیق‌تری که میان برخی دوستان در جریان اصلاح‌طلبی با رئیس دولت اصلاحات وجود دارد، معمولاً آنها از سهم بیشتری در ائتلاف‌ها برخوردار هستند که این مساله مورد نقد حزب کارگزاران قرار دارد، چراکه در کار جمعی‌تک‌روی حتما جایی ندارد.»

ماموریتی که باید زودتر از این تمام می‌شد

حدود یک‌سال بعد از انتخابات مجلس سال ۹۴، پس از آنکه لیست امید با وجود پیروزی در انتخابات تهران و برخی شهرها نتوانست حداقلی از انتظارات را برآورده کند و حتی بعضی از اعضای این لیست ترجیح دادند با ورود به مجلس در فراکسیون امیدحضور نداشته باشند(و البته آنها هم که حضور یافتند کارنامه قابل دفاعی از خود ارائه نکردند) احزاب اصلاح‌طلب منتقدانه نسبت به این عملکرد شورا واکنش نشان داده و گفتند ماموریت این شورا صرفاً برای انتخابات ۹۴ بوده و باید منحل شود. در آن برهه جمعی از احزاب اصلاح‌طلب از جمله مجمع نیروهای خط امام(ره)، حزب اعتماد ملی، حزب مردم‌سالاری، حزب اراده

    	اتفاقات مهمی در جریان اصلاحات، فعالان سیاسی و احتمالاً ساختار و سازمان تشکیلاتی آنها در حال وقوع	مریم عاقلی
روزنامه نگار		

است. پس از آنکه عبدالواحد موسوی لاری ابتدای اردیبهشت‌ماه گذشته با انتشار بیانیه‌ای منتقدانه، از نایب‌رئیس‌ی شعسا کناره‌گیری کرد، حالا خبر استعفای محمدرضا عارف از ریاست شورای عالی سیاستگذاری اصلاح‌طلبان هم‌رسانه‌ای شده است، هرچند گفته می‌شود این مربوط به اسفندماه گذشته بوده و به علت برگزارینشدن جلسات اکنون رسانه‌ای شده است. علیرضا خامسیان از مسئولان رسانه‌ای دفتر محمدرضا عارف در این باره گفته است: «عارف مانند گذشته در دانشگاه به فعالیت‌های علمی خود می‌پردازد. در زمینه سیاسی نیز او به‌عنوان کسی که همیشه محل رجوع بود، از این پس نیز این نقش را حفظ خواهد کرد.» درباره این استعفا و دیگر تحولاتی که در جریان اصلاحات در حال وقوع است، حرف‌های زیادی وجود دارد، چنان که از روز گذشته تحلیل‌های مختلفی به‌ویژه از سوی فعالان سیاسی اصلاح‌طلب در رسانه‌ها منتشر شده است؛ اظهاراتی که شاید مهم‌ترین وجه‌مشترک‌شان اتفاق نظر روی این نکته بود که شورای عالی به پایان کار خود رسیده و برای هماهنگی فعالیت جریان‌های اصلاح‌طلب باید تدبیر دیگری اندیشیده شود. در این باره سیدشهاب‌الدین طباطبایی، سخنگوی حزب ندای ایرانیان گفته «اعلام پایان ماموریت یک تشکیلات مدل‌های متفاوتی دارد و معتقدم اصلاح‌طلبان به تشکیل پارلمان اصلاحات نزدیک می‌شوند.» البته پیش از این نیز موسوی لاری در بخشی از نامه استعفای خود از لزوم بازنگری در ساختار هاوسازو کارهای اجماعی اصلاح‌طلبان سخن گفته بود و افرادی چون عبدالله ناصری و محسن آرمن هم گفته بودند که «عمر شورای عالی اصلاح‌طلبان تمام شده است؛ جریان اصلاحات نیاز به بازسازی دارد.»

حاکمیت تندروها

اما شاید پرسیده شود چرا این شورا با وجود آنکه از حمایت‌های جدی سیدمحمد خاتمی برخوردار بود به اینجا رسیده است؟ برای پاسخ به این سوال باید قدری به عقب برگردیم، به اتفاقات بازه یک‌ساله بعد از انتخابات مجلس در سال ۹۴. پیش از انتخابات و با توجه به اینکه شورای هماهنگی امکان ایجاد اجماع برای فعالیت‌های اصلاح‌طلبان را نداشت و از سویی سیدمحمد خاتمی نیازمند سازوکار جدیدی برای تسهیل پیشبرد نظرات خود بود، پیشنهادتشکیل مجموعه جدیداراد تا علودبر احزاب اصلاح‌طلب شامل برخی چهره‌های حقیقی این جریان هم باشد تا با سهولت بیشتری هماهنگی‌ها صورت پذیرد. البته از همان روزها هم انتقاداتی به ترکیب این شورا وارد بسود و برخی معتقد بودند با چنین افراد حقیقی آن هم جانب‌شخص محمدرضا عارف، ظرفیت فعالیت احزاب محدود خواهد شد، اما به‌هر حال منتقدان برای

تحلیل‌های غفاری از تحولات در جبهه اصلاحات

عارف پیش‌دستی کرد

شورای عالی اصلاح‌طلبان در حال انحلال بود

اصلاح‌طلبان چاره‌ای جز تقویت «شورای هماهنگی» ندارند

غفاری درباره سیستم جایگزین و احتمال تشکیل پارلمان اصلاحات نیز اظهار داشت: «ما به پارلمان اصلاحات اعتقادی نداریم و معتقدم شورای هماهنگی احزاب اصلاح‌طلب باید تقویت شود و جان بگیرد، چراکه هم قانونی است و هم دارای تشکیلات و رسمی است.» این فعال اصلاح‌دلب با بیان اینکه باید قدرتمند از شورای هماهنگی دفاع کرد، یادآور شد: «این تشکیلات در استان‌های مختلف کشور نمایندگی و سازمان دارد و کادرسازی کرده است که از این‌رو نباید رها شود.» به گفته وی اینکه هرازگاهی یک جریان از زیر خاک درآمده و بسیار روشنفکرمانه بخواهد فارغ از جریان احزاب اصلاح‌طلب عمل کند، عاقبت خوشی نخواهد داشت.

اصلاح‌طلبان چاره‌ای جز تقویت «شورای هماهنگی جبهه اصلاح‌طلبان» ندارند

غفاری در پاسخ به این سوال که آیا اعضای که عضو شورای عالی اصلاح‌طلبان بودند به این سازوکار مدنظر شما می‌پیوندند، گفت: «آنها حتما چاره‌ای جز این ندارند و خودشان نیز به این رسیده‌اند که چاره پیشرفت کشور این است که شورای هماهنگی جبهه اصلاح‌طلبان باید تقویت شود.»

دبیرکل مجمع نیروهای خط امام درباره سمت وسوی اصلاح‌طلبان در انتخابات ۱۴۰۰ اظهار داشت: «من اینجا موضع شخصی خود را بیان می‌کنم، چنانچه کاندیدایی که ما مطرح می‌کنیم ردصلاحیت شود نه شرکت می‌کنیم و نه از کاندیدایی حمایت خواهیم کرد.» وی درباره مصادیق مطرح‌شده برای انتخابات آتی نیز گفت: «برای اینکه نام افراد نسوزد و علنی نشود، هنوز کسی را مطرح نکرده‌ایم و در حال بحث و گفت‌وگو هستیم.»

حسن‌رسولی در گفت‌وگو با فرهیختگان:

اصلاح‌طلبان فعلا ناگزیر به استفاده از ظرفیت شعسا هستند

تغییر اساسی در سازماندهی شورای عالی داده نمی‌شود

طبق سازوکار مشخص پیش می‌رود؛ در گذشته بنابر توافق صد‌صدی اعضای حقیقی و حقوقی شورای سیاستگذاری، دکتر عارف بدون رقیب انتخاب می‌شد. اما اینکه ایشان قصد ادامه همکاری داشته باشد یا قصد کناره‌گیری باید از خودشان پرسید. به‌نظر من صرف‌نظر از نام و اینکه چه کسی این جلسه را اداره کند روال کار در حوزه اصلاح‌طلبی به گونه‌ای است که تصمیمات به‌صورت کاملاً دموکراتیک گرفته می‌شود و تغییر اساسی در این سازماندهی داده نمی‌شود.

اصلاح‌طلبان همچنان نیازمند خاتمی هستند به شخصیت‌های اثرگذار در جریان اصلاح‌طلب اشاره کردید، یکی از افراد موثر در این جریان خاتمی است. با توجه به اینکه عارف به خاتمی نزدیک بود، به‌نظر شما با این اتفاق نفوذ قدرت خاتمی در سیستم تصمیم‌گیری اصلاح‌طلبی چگونه خواهد شد؟

خاتمی در جریان اصلاحات یک شخصیت جامع‌الاطراف و مورد وثوق همه ظرفیت‌های اصلاح‌طلبی است. بعید می‌دانم به این زودی‌ها تغییری در جایگاهش در جامعه اصلاح‌طلب حاصل شود و فکر می‌کنم همچنان جامعه اصلاح‌طلبان در بزنگاه‌ها نیازمند بهره‌گیری از اعتبار و ظرفیت خاتمی است.

شورای عالی سیاستگذاری اصلاح‌طلبان با هر نام و عنوان دیگری تا زمانی که زمینه‌نقش‌آفرینی کامل و مطلق اعضا فراهم نشود، از حمایت‌های خاتمی به‌عنوان یک شخصیت مورد قبول و نظریه‌پرداز یی‌نیاز نیست. فکر می‌کنم همچنان اصلاح‌طلبان به اعتبار و نفوذ وی نیازمند خواهند بود و این تغییر عنوان یا سایر تغییراتی که ممکن است در آینده پیش بیاید، تغییری در نسبت جریان اصلاحات با مرجعیت و محوریت خاتمی نخواهد داشت.

در هر انتخاباتی سبب رسیدن به انسجام و اجماع است که لازمه‌روود موفقیت‌آمیز اصلاح‌طلبان و اصولگرایان محسوب می‌شود، از این رو پروژه‌های انتخاباتی را باید به‌عنوان یک محدودیت مدنظر داشته باشیم. طی سال‌های اخیر هر دو جریان مطرح سیاسی کشور با انتخاب و متکی بر نوعی از تشکیلات هماهنگ‌کننده و انسجام‌بخش تلاش کردند ایسن محدودیت را از حیث اثرگذاری بر آرایش‌های انتخاباتی به حداقل برسانند.

ناگزیر به استفاده از ظرفیت شورای عالی اصلاح‌طلبان هستیم

وضعیت گذشته و آینده شورای عالی اصلاح‌طلبان ناظر بر این چشم‌انداز چگونه است؟ شورای عالی سیاستگذاری اصلاح‌طلبان آخرین تجربه سازمان وحدت‌بخش و انسجام‌آفرین اصلاح‌طلبان بوده و هست، لذا تا زمانی که شورای هماهنگی احزاب اصلاح‌طلب و سایر شخصیت‌های حقیقی موثر در عرصه سیاست‌ورزی اصلاح‌طلبانه به یک سازمان جایگزین کارآمدتر نرسند، به‌نظر من ناگزیر به استفاده از این ظرفیت هستیم، صرف‌نظر از نام و عنوان ماهیت؛ و رواقع صرف‌نظر از عنوان و نام، اصل بهره‌براری سیاسی و انتخاباتی از چنین تشکیلاتی اجتناب‌ناپذیر است.

تغییر اساسی در سازماندهی شورای عالی اصلاح‌طلبان داده نمی‌شود

ممکن است با تحولات صورت گرفته و در پیش بودن انتخابات ریاست‌جمهوری این شورا منحل شود؟ اینکه آینده این شورا چه خواهد شد بستگی به آسیب‌شناسی از عملکرد این شورا و پیشنهاد‌های جدیدی دارد که نهایتاً مطرح می‌شود. اینکه رئیس این مرجع انسجام‌بخش چه کسی باشد